

Lisäkoulutus paikkaa osaamisvajeita

Jouko Muuri

NÄKÖKULMA

Aidon osaamisen syntymistä on tuettava niin oppilaitoksissa kuin työpaikoilla tapahtuvassa koulutuksessa, Jouko Muuri kirjoittaa Näkökulmassa. Myös ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus vapaalle sivistystyölle olisi palautettava.

Työelämässä mukana olevien aikuisten kouluttautumismahdollisuuksien tukeminen on paras keino saada työpaikoille osaavia ja ammattiaan arvostavia työntekijöitä. Aikuisoppilaitoksen näkökulmasta edellisen hallituksen aikana resursseja suunnattiin ensisijaisesti nuorten koulutukseen, jopa koulutusleikkausten aikana. Sen sijaan työelämässä ja työn ulkopuolella olevien koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksia ei juuri lisätty.

Pitkäaikaistyöttömien ja vailla ammatillista koulutusta olevien perustaitoihin ja oppimisen taitoihin pitää satsata erityisesti vapaan sivistystyön kautta, jotta näiden ryhmien koulutusmyönteisyys heräisi ja innostus hakea itselle sopivaa ammatillista koulutusta syttyisi. Myös aikuisoppilaitosten on saatava kohdennettuja resursseja oppimisen tukemiseen opintojen ohjausta lisäämällä.

OSAAMISTA VAHVISTETTAVA LAADUKKAALLA KOULUTUKSELLA

Viime hallituksen ammatillisen koulutuksen reformin rahoituksen painopisteeksi asetettiin tutkintojen suorittamisen määrät. Rahoituksen perusteita on syytä nopealla aikataululla korjata laadukkaana opetuksen varmistamiseksi. Aidon osaamisen syntymistä on tuettava niin

oppilaitoksissa kuin työpaikoilla tapahtuvassa koulutuksessa. Myös opettajankoulutusta pitää uudistaa niin, että ryhmässä oppimisen ja yhdessä ajattelemisen taitojen karttumista vahvistetaan.

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelmaan on kirjattu, että ammatillisen koulutuksen reformin toteutumista vahvistetaan merkittävällä määräaikaisella rahoituksella. Käytännössä tämä mahdollistaa sen, että oppilaitokset pystyvät aiempaa paremmin tukemaan työpaikoilla tapahtuvaa opetusta ja oppimista.

Sipilän hallituskauden aikana tehdyssä ammatillisen koulutuksen uudistuksessa päätettiin myös, että oppilaitoksilla, joilla ei ole muuta ammatillista koulutusta kuin "ammatillinen lisäkoulutus", poistetaan tämä oikeus. Tämä johti siihen, että esimerkiksi vapaan sivistystyön oppilaitoksilta ja suurempien yritysten omilta oppilaitoksilta poistui oikeus ammatilliseen lisäkoulutukseen. Uudistuksen haittavaikutuksista ammatillisen perustaitojen koulutuksen järjestämiseen on laaja yksimielisyys. Nyt ammatillisen koulutuksen rahoitus on tiukasti rajattu tutkintojen ja tutkinnon osien rahoitukseen. Ammatillista lisäkoulutusta vastaavaa rahoitusta ei siis enää löydy nykyisestä ammatillisen koulutuksen rahoitusmallista.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusmalli on ollut joustava rahoitusmuoto ja sitä on voinut käyttää aikuisoppilaitoksissa sekä tutkintoihin että ei-tutkintoihin johtavaan koulutukseen. Sen avulla on esimerkiksi voitu tasoittaa satunnaisia tutkintojen kysyntäpiikkejä. Lisäksi sen avulla on voitu rakentaa tutkintojen perusteiden ulkopuolella olevia koulutuksia, joilla halutaan tarjota tulevaisuuteen liittyvää osaamista, esimerkkinä vaikkapa työelämässä tarvittavat digitaidot.

TULEVAISUUDEN OSAAMISTARPEET ESILLE KOULUTUSTARJONNASSA

Ammatillisten tutkintojen sisällöt perustuvat tämän hetken työelämän osaamisvaatimuksiin. Oppilaitoksissa pitäisi olla mahdollista tarjota myös nykyisten tutkinnon perusteiden sisältöjen lisäksi muuta lisäkoulutusta työelämän tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Esimerkiksi työn murros, tekoälyn tulo, ilmastonmuutoshaaste työpaikoilla, kestävä kehityksen osaaminen työorganisaatioissa, erilaiset toimialarajat ylittävät työelämän digitaidot ja jatkuvan oppimisen taidot ovat tällaisia.

Tulevaisuuden tärkeimpiä henkilökohtaisia osaamisalueita työelämässä ovat esimerkiksi asiakaslähtöinen palveluiden kehittäminen sekä kyky tiedon arviointiin ja ongelmanratkaisuun. Näin arvioi Osaamisen ennakkointifoorumi (OEF).

Ammatillisella lisärahoituksella on voitu tarjota koulutusta erityisesti niille ammattiryhmille, joilla ei ole vielä omaa ammatillista tutkintoa. Esimerkiksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksella on voitu tarjota koulutusta henkilökohtaisille avustajille, joilla ei ole ollut omaa tutkintoa eikä markkinaehtoista koulutusta. Myöhemmin heille on saatu kehitettyä oma ammattitutkinto.

Ammatillisella lisäkoulutuksella on myös vahvistettu järjestöissä tarvittavaa ammatillista osaamista kansalaistoiminnan edistämiseksi ja tarjottu syventävää lisäkoulutusta ammattilaisille järjestöjen erityisosaamisalueilla. Koulutusta on järjestetty myös erityisryhmien kuten oppimisvaikeuksia kokevien sekä kehitys- ja näkövammaisten kanssa työskenteleville

henkilöille.

VAPAA SIVISTYSTYÖ VÄYLÄNÄ AMMATILLISIIN OPPILAITOKSIIN

Ennen ammatillisen koulutuksen reformia ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta saivat siis käyttää myös ne vapaan sivistystyön oppilaitokset, joilla oli voimassa oleva ammatillisen koulutuksen järjestämislupa. Näiden oppilaitosten kautta tavoitettiin uusia ryhmiä ja erityisesti sellaisia työelämässä mukana olevia aikuisia, joilla saattoi olla iso kynnyks hakeutua ammatillisiin oppilaitoksiin. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksella toteutetut koulutukset saattoivat toimia myös innostavana väylänä ohjata opiskelijoita ammatillisiin oppilaitoksiin.

Toukokuussa 2019 voimaan tulleen asetuksen mukaan myös järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen tiedot on kirjattu kansallisen osaamisen tietovarannon KOSKI-järjestelmään. Sen myötä myös lyhytkestoiset ei tutkintotavoitteiset ammatilliset koulutukset tulivat näkyviksi opiskelijan oman opintohistorian Koski-palveluun osana jatkuvaa oppimista. Myös vapaan sivistystyön osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeä osa kehittymässä olevaa jatkuvan oppimisen kokonaisuutta, johon ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän palauttaminen luo tärkeän alustan.

Ammatilliselle lisäkoulutuksen rahoitukselle on ammatillisen koulutuksen reformin sisällä mahdollista löytää jokin uusi toteutusmalli, joka mahdollistaa rahoituksen jatkumisen ja suuntaamisen edellä esitetyllä tavalla ja vastaisi erityisesti työelämään liittyvän aikuiskoulutuksen – työn murroksen ja jatkuvan oppimisen – haasteisiin.

Opintokeskus Siviksen vuonna 2018 keräämän osallistujapalautteen perusteella 93 prosenttia vastanneista osallistujista on täysin tai osittain samaa mieltä, että toteutettu ammatillinen lisäkoulutus on ollut vahvasti kytköksessä työelämään ja että he ovat saaneet koulutuksesta lisää valmiuksia omaan ammattiinsa tai työtehtäviinsä.

Pääministeri Marinin hallituskaudella tulee ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteita kehittää siten, että ne takaavat riittävän laaja-alaisen ja laadukkaan ammatillisen osaamisen kehittymisen. Lisäksi on välttämätöntä palauttaa ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus vapaalle sivistystyölle edistämään tavoitetta laaja-alaisen ammatillisen osaamisen kehittymisen ja tulevaisuuden osaamistarpeiden tyydyttämisen varmistamiseksi jatkuvan oppimisen linjausten mukaisesti.

*Jouko Muuri
pääsihteeri, TSL*